

Antiquae Lectionis Tomus ...

In Qvo Plvra Qvam XX. Antiqua monumenta, nunquam edita

Canisius, Heinrich

Ingolstadii, 1602

Privilegium Domini Philippi Regis ad confirmationem datum omnium bonorum seu priuilegiorum Salzburgen. Eccles. ad Eberhardum II. Archiepiscopum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64160](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64160)

recepit à viris valde senibus & veracibus diligentissime exquisiui à monachis & à laicis, & conscribere ad mem oriã feci. Ista sunt nomina monachorum; Vitalis Amandinus præbyter, Latinus presbyter, Cuffulus Zissimo, Benedictus Diaconus, Suido Diaconus, Eno presbyter, Baldo presbyter, Lesso, Karheri, Regēbrecht presbyter, Materninus, Arnhelm Tazzus, Emico, Germanus. Laicorum nomina ista sunt, qui per sacramentum factū ab antecessoribus suis ira se audisse testificauerunt, vt supra dictum est: Iumine Comes, Duno comes, Kerrad iudex, Sigepald iudex, Epairo, Iulianus, Egilolf, Helmuni, Amalger, Luipram, Iuniam, Ato Gislolf, & ego Benedictus Diaconus hanc noticiam dictaui & conscribere iussi.

*PRIVILEGIUM DOMINI
Philippi Regis ad confirmationem datum
omnium bonorum seu priuilegiorum
Salzburgen. Eccles. ad Eberhardum II. Archiepiscopum.*

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Philippus diuina fauente clementia Romanorum Rex, & semper Augustus. Si rationabiles ecclesiasticorum petitiones Prælatorum ad ecclesiarum suarum tendentes proficuum, clementer admittamus, speramus nobis apud Regem Regum, ad æternæ vitæ meritum & temporalis imperij prosperiorem decursum proficere, & eos quos benigna exauditione honoramus, de cetero nobis deuotiores ac magis beniuolos fore.

Noue-

Nouerit igitur omnis Christi & imperij nostri fidelium,
 præsens ætas & futura, qualiter dilectus consanguineus ^{Venerabilis}
 noster Adelbertus Iuuauens: idem Salzburgens: Eccle-
 siæ Ven: Archiepiscopus honori & vsui Ecclesiæ sibi
 ereditæ stabilitatis & incrementi profectum addere inten-
 dens nostram adiit celsitudinem, & proferens diuorū Au-
 gustorum nostrorum prædecessorum Regum scilicet ac
 Imperatorum vetera & recentiora priuilegia, secundum
 diuersa regnancium tempora Ecclesiæ Salzburgen: ab
 eis collata, postulauit instanter, vt eadem priuilegia no-
 stri munere præcepti renouaremus, iura quoq; & posses-
 siones quibus eisdem fauentibus præfata Ecclesia munita
 videbatur & aucta, ei per nostram auctoritatem cōcedere
 mus atq; confirmaremus. Hunc itaque vt clarum prin-
 cipem Imperij religionisq; & prudentiæ dono venera-
 bilem, & nobis naturalis affectu dilectionis familiarem in
 suistam congruis & honestis petitionibus honorare cu-
 pientes, nostræq; saluti & parentum nostrorum consulētes,
 perspectis diligenter & intellectis præfatis antecessorum
 nostorum priuilegijs, traditiones, indulta, præcepta, quæ
 illis sunt scriptis reperta, sicut ibi continebantur, ita nos
 ea præsentis nostræ Maiestatis priuilegio inseri iussimus,
 ac ea secundum benignitatem & instituta prædecesso-
 rum nostrorum prænominato Archiepiscopo, eiusq; in-
 perpetuū successoribus, & Ecclesiæ Salzburgensi tradi-
 mus, concedimus & nostræ auctoritatis robore confirma-
 mus. inter quæ principaliter constituimus, quod ex præ-
 cepto Ludouici Imperatoris agnouimus, cuius præcepti ^{Lodouicus}
 exemplum ipse quoque à sui Genitoris sacratissimæ me- ^{Imperator,}
 moriæ domini Caroli præcepto traxerat, vt scilicet Eccle-
 siam Salzburgens: ipsam sedem quæ est in honore sancti
 Petri Apostolorum principis, in qua etiam sanctus Ruber-
 tus

R r r tus

tus corpore requiescit, cum cellulis, Ecclesijs, personis Ecclesiasticis & cæteris hominibus & rebus ac possessionibus ad ipsam pertinentibus, sub nostra tuicione constitutam speciali patrocinio propensius defendere debeamus. Quod constanter obseruare intendentes & successoribus nostris in Imperio Romano pro lege imponentes eandem immunitatis gratiam, qua illi inclyti Imperatores sedem illam honorare & sublimare dignati sunt, eidem sedi & Ecclesiæ nostræ vigore edicti in perpetuum confirmamus, statuantes vt videlicet ea, quæ prætaxata Ecclesiæ hæcenus recto titulo possedit & tenuit, & ea quæ nostris diebus possidet ac tenet, & quæ in futurum DEO annuente rationabiliter acquirat, in quibuslibet pagis vel territorijs infra ditionem Imperij nostri constitutis, per hanc confirmationem nostram, absque alicuius contrarietate de cæteropossideat ac teneat, ita libere ac cum iurisdictione, quod nullus iudex publicus, nec quisquam iudiciaria fungens potestate ad causas audiendas, vel ad freda, aut tributa, aut telonea (quæ à vulgo dicuntur muta) exigenda, aut mansiones vel paratas faciendas aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ tam ingenuos quam seruos, super terram ipsius commanentes iniuste distringendos nec ad vllas redibitiones aut illicitas occasiones requirendas, nostris aut futuris temporibus prædictæ Ecclesiæ possessiones ingredi audeat. Sed hæc iura & cætera similia emolumenta, quæ fiscus regalis in desperare poterit, aut exigere in vsum & facultatem Archiepiscopi, quicumque prædictæ sedi præfuerit, in integrum cedat, vt ipse eo quicquid res Ecclesiæ suæ valeat dispensare, & nostro imperio fideliter parere & quod pro nostra incolumitate & bono Imperij statu delectet cum impensius orare, & orationes in commisso sibi Clero constituere. Item secundum exemplar præcepti, quo Diuus Augustus

Otto

OTTO prædictam Salzburgen: Ecclesiam muniuit ac ditauit, nos donationes eidem Ecclesie factas, & quoslibet contractus, quibus aliquid possidere cepit, legitime per nostræ auctoritatis clementiam renouamus & confirmamus, inter quæ possessiones in ipsius Regis OTTONIS priuilegio proprijs expressas uocabulis, nos quoq; ipsum in hoc sequentes, huic fecimus paginæ annotari. Primitus castellum sanctæ Erndrudis cum omnibus eidem castello iuste & legaliter attinentibus cum curtibus, uenationibus, piscationibus, id est ab Ecclesia sancti Martini, quæ respicit contra monticulum, qui vulgo Nochstain nuncupatur, sursum ex utraq; parte fluminis Luaris, vsq; in riuulum Quartinesbach. Insuper etiam de riuulo uenatione piscatione ex utraq; parte præuocati fluminis ad sanctum Maximilianum, vsq; dum Tunta ex aquilonari parte perfluit in prædictum flumen, atq; riuulus Gastuna ex Australi parte: Item Forestum à termino qui in Pisoncia incipit, hoc est de riuulo Erilipach, vsq; ad motem VVassenburg propè Iscalā in illo loco, ubi terminus Foresti Rapotonis quondam Comitibus ab isto se disiungit, & in aquilonari parte de riuo Tinnilmbach vsque in summitatem montis Cirenencus nominati, & iam dicto monte VVassenburch vsque ad præfatum monticulum Nochstain illa montana omnia, quæ in potestate antecessorum nostrorū fuerunt. Item Kiemse Præposituram Regularium cum omnibus iuste ei attinentibus. Curtem quoq; Bischoffsdorff cum omnibus iuste ad eandem Curtem pertinentibus atque piscationem in lacu Atersee, sine omni contradictione illos quondam Imperio pertinentes XII. priuatos tractus fagenarum sicut Dominicalis terra in Paumgarten ipsi lacui se adiungit sine alia communi piscatione Atersee ad Atterhof pertinēte, in illis quoq; curtibus que

OTTO Imperator,

Hæc omnia in literis Arnulphi Imp: similiter continentur,

olim inibi in feudo siue ex parte Imperatoris, siue aliunde beneficiata fuissent proprietatem, quarum hæc nomina sunt. Staforeuelt, curtem & Ecclesiam cum decima, & sicut terminus ille in Australi parte incipit, qui VVachrein dicitur vsq; Ibisam & in Occidentali vsq; dum dicitur vbi Vrnla se dimittit in præfatum amnem, & quidquid in Orientali parte iam dicti fluminis regalibus attinere videbatur. Insuper ad Magelike tertiam partem ciuitatis, & sicut ille terminus se disiungit de illis rebus in occidentali parte quas quondam ad sanctum Emmerammum antecessores nostri dederunt, exceptis tribus huobis: Præterea Arnesdorfidem in VVochavva, quidquid illis imperium habebat in vineas & saginatione & môte querceato, pratisq; inter ipsum Querceatum montem sitis & inter siluam paltam, & ipsam siluam cum omnibus ad eam pertinentibus. Ad hæc apud Grunzuitam quidquid superfuit quinq; hubis, quod fideli suo cuidam Dietero Antecessores nostri dederunt, hæc sunt hubæ L. Insuper Lubinam & ad Holumburg tertiam partem ciuitatum cum vineis XXX. & hubis XV. sine curtili terra. Item Treysinam ciuitatem & Ecclesiam sancti Martini, cum decima, & sursum in australi atq; orientali parte fluminis Treysine vsq; ad Potilinesprunnen, & sicut Dieterichspach fluit contra duos aceruos exteriores qui in orientali parte eam pi sunt positi, & exinde vsq; ad Danubium in illum locum, qui Triboltz dicitur & ita sursum prope Danubium cum agris cultis & incultis, pratis, auijs, locis piscationum, quæ Teutonice Arichstette vocantur, & ita sursum vsq; ad illam marcham, quæ inter Treysinam & Holumburg vtrasq; res discernendo diuidit ad Bennenvvanch quidquid prædecessores nostri Reges habuerunt illic ad Ecclesiam Ansonis quidquid illic habuerunt ad VViteneberch quidquid illic habuerunt

al. Ciuitatum.

runt excepto quod cuidam Mosogoboni datum est, hoc est hubæ centum Ellodis Ecclesiam. Ecclesiam Mutigonis presbyteri ad Gumpoldesdorf quidquid ibi reges habuerunt. Præterea Rapam Sabariam ciuitatem, & Ecclesiam cum decima & teloneis, vineis, agris, pratis, pascuis, forestis montibus cunctis ad eandem ciuitatem legaliter pertinentibus. Insuper siccam Sabariam & Pennichaha & Mosaburch Abbatiam, vbi sanctus Adrianus requiescit, nonam quoque de omnibus curtibus regalibus inibi cum theloneo in ciuitate & piscina ad Salabingam curtem, cum trecentis mansis & totidem mansis & quidquid illic Reges attinebat Ecclesiam de Quartinacha, Ecclesiam ad Ghensem, Ecclesiam ad Therenberch, Ecclesiam Gundoldi, locum quem vocant quinque Ecclesias cum Theloneis, forestis, & cum proprietate omni, quæ ab antecessoribus nostris ibidem ante beneficiata erant. Ad Ruginesfeld quidquid ibi regalibus pertinuit. Ad Turnauua Ecclesiam quæ est cõstructa in honore sancti Rodberti cum monte Baryvoz dicto cum vineis, pratis, siluis, & eum omnibus quæ ibi sunt circa montem sita. Ad Pertauua Ecclesiam cum decima, & totam ciuitatem cum Bannis, Theloneis, & ponte, & omnibus ad illum locum pertinentibus. In Cistenesfeld sicut duo acerui prope Trauum positi sunt ex summitate superioris & exterioris termini qui VVachrein dicitur, & sicut ille VVachrein tendit vsque dum Treuina fluit in amnem Trauum. Ad Sulpam ciuitatem & Luip omnia quæ iuste & legaliter eo pertinent. In querceis campis, sicut illa fossa incipit à Mura, & tendit vsq; ad Louczkuick, & vt Louczvita & Sulpa de alpibus fluunt & Forestum Jusel cum Banno, sicut in potestate Antecessorum nostrorum hæc fuerunt. Venationem quoque in Suezental, quam populus cum

sacramentis in potestatem antecessorum nostrorū firmavit, ad venandos apros illic & vsos p tres ebdomas anre æquinoctium autumnale, & postea vsque ad festum sancti Martini. Ad Luimingga iuxta Rapam quidquid illic prædecessores nostri habuerunt. Item Nezzilinpach & ad Sabinzam Ecclesiam & curtem cum mansis L. Item Rapam ad Iudlerben ad Labanda Ecclesiam sancti Andreæ cum decima, vt ibi consuetudo est, & de curtibus quas antecessores nostri ibi habuerunt decimas, vt in canonibus habetur, nec non sagingationem in omni Labandæ valle excepto monte Forst nominato. Ligna quoque secanda ad Ecclesiam, & ad aliud seruicium Episcopi, tam in ipso monte, quam in alijs montibus omnibus, & vnā fossam lapidum in monte Gamanar semper per totum annum habendam. Item ad Garczczam beneficium Engilbaldi ad Karantanam Ecclesiam sanctæ Mariæ cum decima sicut Ecclesiasticus ordo præcipit de omnibus curtibus quæ ad Carantanam ciuitatem pertinet indem Trahof, Gardorf, Gurinnz. Ad Strelcz operarios seruos duos in monte cum hubis eorum. Ligna secanda in ipso monte sine cōtradictione omnium hominum cum sagingatione. Item Trebenam, Ostervvix, Grabenhuel, Vitringa, Friefach, Gurca, Grazluppa, Longavy, Sublich, Teufenbach, Katsche, Peliza, Gumbenza, Vndrima, Luita, Liczinga, Brugga, Murza Luibena. Ad Strazmulam duo loca.

PRÆTERTAS itaq; possessiones, quemadmodum in priuilegio regis Ottonis Augusti signatæ reperiuntur, & ea lege acratione Salzburgensis Ecclesiæ confirmatæ, vt nullus Imperij Romani successor, nec Dux, nec Comes, nec vlla alia potestas aut persona

de

de prædictis rebus audeat quicquam subtrahere, sed iure perpetuo ad sanctum Petrum sanctumque Rudbertum stabiliter absque omni contradictione permaneant, ita nos quoque nostri auctoritate præcepti confirmamus, considerata tamen temporum & euentuum varietate, vt sua cuique iustitia salua permaneat; quod ideo adiungendum decreuimus, vt si quis hoc forte nostro moderno tempore aliquid vsquam de præfatis bonis cõtra iustitiam Salzburg. Ecclesiæ præscriptam videatur tenere, is eidem Archiepiscopo & Ecclesiæ Salzburgen. recognoscat & restituat, aut ea se legitimo contractu aut iusto possedisse titulo rationabiliter ostēdat. Præterea ex priuilegio Ludouici regis Augusti patenter intelleximus, quod idem Ludouicus Augustus præfata Salzburgen. Ecclesiæ, amore Dei, & beati Petri Apostoli & sancti Rudberti in pago Salzburgoe deo curtem Salzburghouen, quam Pilgrinus Archiepiscopus añna in ministerio ab eo tenere visus est, in proprietatem & plenam potestatem contradidit integraliter cum curtibus omnibus, ædificijs, campis, pratis, agris, pascuis, siluis, lacubus, aquis, aquarum decursibus, venationibus, molendinis, piscationibus, vijs, inuijs, exitib⁹ & redditibus quęstris & inquirendis, terris cultis & incultis, mobilibus & immobilibus, mancipijs quoq; pluribus vtriusq; sexus, parscalcis cū omnibus censibus in salina & extra salinam inter fluuios Sala & Salczaha, vocatos in auro & sale, ac pecoribus cum Theloneis duobus, qui vulgo muta vocantur cum omnibus adiacencijs & rebus ad eandem terram pertinentibus.

Ludouicus
Rex.

Hanc igitur tradicionem & donationem, quam & post ipsum Ludouicum Augustus Otto Imperator suo priuilegio super hoc dato confirmauit: nos quoque presenti nostræ auctoritatis scripto confirmamus, Salzburgenſi
Archi-

Archiepiscopo & suæ Ecclesiæ, statuentes & firmissime præcipientes, vt prædicta cum omnibus pertinencijs eiusdem curtis & quæcunque vtilitas in huiusmodi catenis seu fodinis salis vel metallorum in quibuslibet fundis Ecclesiæ & fluminibus fluentibus per fundos Ecclesiæ meantibus, perpetuis temporibus à Salzburgenfi deinceps Ecclesia & eius Archiepiscopo absq; omni obstaculo in-
conuulso yestitu quiete possideatur.

Henricus Rex.
Gebhardus,

Gurcen. Epi-
scopatus.

Dignum præterea duximus præsentem inserere priuilegio, qualiter ex scripto domini ALEXANDRI Papæ huius nominis secundi, insuper ex priuilegio HENRICI Regis venit nobis in cognicionem quod GEBHARDVS IYVAVEN: idem Salzburgenf: Archiepiscopus de commissarum sibi animarum prouisione sollicitus, eo quod Episcopatum suum in montanis situm præ nimia parochiæ amplitudine, & viarum difficultate, per se solum regere non sufficeret, ab vtraque dignitate, Apostolica scilicet & regia impetrauit, quod liceret ei infra parochiam suam, adiutorem sui operis Episcopum & sedem Episcopalem constituere. Placuit igitur eidem Archiepiscopo GEBHARDO vt indulto Apostolico & regio vtens, in loco qui dicitur Gurca apud Ecclesiam sanctæ MARIÆ Kathedram Episcopalem faceret, & concessum est ei per vtriusque potestatis Ecclesiasticæ scilicet ac sæcularis clementiam, vt eidem nouæ sedi, potestatem parochiæ suæ & de prædijs ac decimis, quantum conueniens videtur attribueret, & ad eandem sedem Episcopum ex sua consideratione ordinaret, ea videlicet ratione vt Episcopatus ille Salzburgenf: Ecclesiæ, & eius Archiepiscopo nunquam subtrahatur

& nullus ibi vnquam *Episcopus* siue per inuestiturā, siue alio quocūq; pacto constituitur, nisi quem *Archiepiscopus* Salzburgens. quicūq; pro tempore illic fuerit, eligat, inuestat & cōsecret, quod quomodo sacra prædicti Papæ *Alexandri* & Regis *Heinrici* auctoritate firmatū dinoscitur. Nos idipsum, est præmissę conditionis integritate, nostra quoque Imperiali auctoritate confirmamus, ac ita ratum ac inconuulsū omni deinceps æuo permanere iubemus, vt contra hunc honorem & commoditatem Salzburg: *Archiepiscopi* nulli vnquam Ecclesię, aut personę liceat se erigere, aut scriptū aliquid huic rei aduersum impetrate vel proferre.

Hęc igitur vniuersa & in præsentī pagina cōscripta Salzburg: Ecclesię & eius *Archiepiscopo* perpetua stabilitate, per nostram auctoritatem inuiolabiliter cōfirmam⁹, statuentes, vt si quis, quod absit huius nostri præcepti violator apparuerit, & Ecclesiā Salzburg: vilo suprapositorū inuolenter grauare attemptauerit, Banno Imperiali subiaceat, & pro pœna centum libras auri optimi, medietatem fisco nostro, medietatem Salzburg: *Archiepiscopo* persoluat, præsumptionis tamen ausu in irritum cessuro. Vt autem omnia supradicta memoriter sciantur, & inconuulsa de cetero firmitate obseruentur, priuilegij paginam fecimus cōscribi, & appensa maiestatis nostrę Bulla roborari. Huius rei testes sunt, *Treueren:* *Archiepiscopus*; *Augustens:* *Episcopus*; *Constantiens:* *Episcopus*, *Argentinent:* *Episcopus*; *Hermannus* Landgravius *Turingiæ*, *Rudoltus* Palatinus de *Tuvvingen*, *Sifridus* Comes de *Orlamunde*, *Fridericus* Comes de *Zolre*, *Vlricus* comes de *Berge*, *Emicho* Comes de *Liningēt*; *Godefridus* de *Eppenstein*, *Calochus* de *Kirchberg*, *Hartdus* de *Merenberch*, *Heinricus* Marscalcus de *Chalandin*, *Vlricus*

Marscalcus de RECHBERG, CHVNO de MINZENBERCH,
VVarnherus de Bolanden, Tiedo de Rauenspurch, & alij
quam plures.

Signum Domini
Romanorū Re-
gis inuictissimi

PHILIPPI SECUNDI

EGO CHVNRAVVS HILDENSHAIMEN:
Episcopus Erbibolensis Electus Imperialis aule Cancellarius
vice Domini Chunradi Maguntini Archiepiscopi totius Germania
Archicancellarij recognoui. Acta sunt hæc anno Dominica
incarnationis M. C. XCVIII indictione II. Regnante glorio-
sissimo Romanorum Rege Philippo II. Regni eius anno II. Da-
sum Maguncie III. Kalend. Octobris.

DE